

Ал. Ремизовъ, духътъ, който е преминалъ горнилото на всички страдания и възкръснать пази въ сърдцето си, по силата на противоречието, ключоветъ на човѣшкото шастие.

II.

Родилъ се и живѣлъ презъ най-революционнитъ години на миналото столѣтие, Ботйовъ е типично въплъщение на борческия устремъ и бунтовната стихия въ човѣшкия духъ презъ една отъ най-бележититъ епохи въ историята на европейското човѣчество. Закърменъ съ хайдучкото млѣко на родния Балканъ, той е и най-красивата манифестация на мъжествената воля и увѣреното благородство въ нашия расовъ духъ презъ времето на неговия най-могъщъ революционно-патетиченъ подемъ. За това днесъ историята на Ботйовия животъ звучи като легенда, а името му — превъзмогнало границитъ на времето и пространството — е станало митъ. Въ легендата е разказана сждбата на най-голѣмия бунтовникъ, който е родила земята ни, а въ мита е отразено екстатичното отношение на народа къмъ най-пламенния пѣвецъ на неговитъ страдания и борби. Въ единството на бунтовника и пѣвеца пѣкъ е въплътена завършената стихия на Ботйовия духъ. Патосътъ на този духъ е категорично революционенъ: презъ него диша борческата решителност на нашия народъ презъ историческитъ години на масовия му бунтовенъ възходъ къмъ свобода.

Основниятъ физиономиченъ белегъ въ психологическия портретъ на Ботйовъ е неговата борческа воля. Тя е динамичното начало въ духа му и патетиченъ изразъ на нестихващия му бунтъ, — въплъщение на недоволството и отрицанието къмъ формитъ на тогавашния животъ. Въ синтезата на този бунтъ е зазидана крилатата личностъ на Ботйовъ, която постига върховното си утвърждение въ непризнаването на другъ Богъ освенъ тоя, който е въ нея, въ душата и сърдцето ѝ, — „Богътъ“ на борческото отрицание и жаждата за свобода. Цѣлата природа на Ботйовъ е обладана отъ динамичния ударъ на бунта, който, разрушавайки барьеритъ на всички условности въ живота, неудържимо е устременъ къмъ свободата. Бунтъ и свобода — това сж дветъ страни въ единството на неговия духъ. Въ тѣхъ коренѣ както трагизмътъ на подвига му, тъй и величието на неговата изключителна сжба. Манифестация на пламенно-емоционалния му темпераментъ, тѣ сж основнитъ двигатели на цѣлото му битие.

Ако е вѣрна мисълта на Ал. Ремизовъ, „че силата на човѣка не идва отъ думитъ, които казва, а отъ пламъка и волята на сърдцето му, отъ огъня, съ който горятъ словата му“, трѣбва да съгласимъ, че Ботйовъ е отъ ония, които, „сж носили въ себе си този пламъкъ, подпалвали сж всичко срещнато съ огъня си и пожари сж се вдигали по следитъ имъ“. Само тъй може да се обясни, че половинъ вѣкъ бѣше достатъченъ,